

مبانی نظرات شورای نگهبان

سرشناسه:	شورای نگهبان
عنوان قراردادی:	مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات و استفساریه‌های سال ۱۳۹۴ (برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان) / تحقیق و تنقیح مصطفی مسعودیان... [و دیگران].
عنوان و نام پدید آور:	ایران. قوانین و احکام
مشخصات نشر:	تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری:	۹۰۸ ص
شابک:	ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۴۲-۶
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
یادداشت:	تحقیق و تنقیح مصطفی مسعودیان، امین الله زمانی، محمد هادی توکل پور، شهرام محمدی، کاظم کوهی اصفهانی
موضوع:	شورای نگهبان -- صورت مذاکرات
موضوع:	Shoraye negahban -- Publication of proceeding
شناسه افزوده:	شورای نگهبان - مصوبات - Resolution
رده بندی کنگره:	الف. مسعودیان، مصطفی، ۱۳۶۴- ب. شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی دیویی:	۱۳۹۸ ۳۴۲ م ۹ ش / ۲۵۱۲ KMH
شماره کتابشناسی ملی:	۳۴۹/۵۵۰۵ ۵۶۴۱۴۱۰

پژوهشکده شورای نگهبان

مبانی نظرات شورای نگهبان در
خصوص مصوبات واستفساریه های
سال ۱۳۹۴

برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان

تحقیق و تنقیح:

دکتر مصطفی مسعودیان، دکتر امین الله زمانه، دکتر محمد هادی توکل پور،

دکتر کاظم کوهی اصفهانی، شهرام محمدی

پژوهشکده شورای نگهبان

مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات واستفساریه های سال ۱۳۹۴

برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان

تحقیق و تنقیح:

دکتر مصطفی مسعودیان، دکتر امین الله زمانه، دکتر محمد هادی توکل پور،
دکتر کاظم کوهی اصفهانی، شهرام محمدی

• این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است •

• ناشر: انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان • نوبت چاپ اول، ویراست دوم - ۱۳۹۹
• شمارگان: ۵۰۰ نسخه • بهای: ۱۵۰,۰۰۰ تومان • شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۴۲-۶

• همه حقوق برای انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان محفوظ است.
• نشر و تکثیر تمام یا بخشی از اثر به هر شکل،
بدون کسب اجازه کتبی از انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان ممنوع است.

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه شهید دهقانی نیا، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵ • نمابر: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۸۰

www.shora-rc.ir

nashr@shora-rc.ir

فهرست مطالب

مقدمه ۱

فصل اول: قوانین مصوب مجلس..... ۵

- ۱- قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر (مصوب ۱۳۹۴/۱/۲۳) ۷
- ۲- قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۲/۱) ۹۰
- ۳- قانون استفساریه قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲) ۲۲۲
- ۴- قانون امکان سنجی انتقال مرکز سیاسی و اداری کشور و ساماندهی و تمرکززدایی از تهران (مصوب ۱۳۹۴/۲/۶) ۲۲۷
- ۵- قانون تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰) ۲۳۴
- ۶- قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل یکصد و شصتم (۱۶۰) قانون اساسی (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۲) ۲۳۶
- ۷- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه در مورد استفاده مشترک از دروازه مرز زمینی «سرو» و «اسنדרه» (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۳) ۲۵۷
- ۸- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کنیا به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات بر درآمد و سرمایه و تشریفات (پروتکل) الحاقی آن (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۳) ۲۶۱
- ۹- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت کویت در زمینه کمک و همکاری متقابل در امور گمرکی (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۳) ۲۶۶
- ۱۰- قانون موافقتنامه دوجانبه همکاری های فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اوگاندا (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۳) ۲۶۸
- ۱۱- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی ویتنام به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات های بر درآمد (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۳) ۲۷۰

- ۱۲- قانون یادداشت تفاهم بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه در مورد استفاده مشترک از دروازه‌های مرز زمینی «رازی» و «کاپی‌کوی» و تشریفات (پروتکل) اصلاحی آن (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۳) ۲۷۴
- ۱۳- قانون اصلاح ماده (۲۹) و الحاق یک تبصره به ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۹) ۲۷۷
- ۱۴- قانون نحوه پیگیری تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (مصوب ۱۳۹۴/۳/۵) ۲۸۶
- ۱۵- قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی (مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۳) ۲۹۶
- ۱۶- قانون اصلاح قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۴) ۳۷۹
- ۱۷- قانون الزام دولت به حفظ دستاوردها و حقوق هسته‌ای ملت ایران (مصوب ۱۳۹۴/۴/۲) ۴۰۹
- ۱۸- قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) های اصلاحی (۱)، (۲) و (۴) کنوانسیون ورشو و اصلاحی آن به موجب تشریفات (پروتکل) لاهه مربوط به یکسان کردن برخی از مقررات حمل و نقل هوایی بین‌المللی (مصوب ۱۳۹۴/۴/۲۴) ۴۱۴
- ۱۹- قانون اجازه مشارکت دولت جمهوری اسلامی ایران در برنامه صندوق بین‌المللی پول جهت کاهش فقر و ارتقای رشد (PRGT) (مصوب ۱۳۹۴/۴/۲۴) ۴۱۸
- ۲۰- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) الحاقی به کنوانسیون قرارداد حمل و نقل بین‌المللی کالا از طریق جاده راجع به سند حمل الکترونیکی (مصوب ۱۳۹۴/۴/۲۴) ۴۲۲
- ۲۱- قانون موافقتنامه کشتیرانی تجاری دریایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری غنا و تشریفات (پروتکل) اصلاحی آن (مصوب ۱۳۹۴/۴/۲۴) ۴۲۶
- ۲۲- قانون اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم (مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱) ۴۳۰
- ۲۳- قانون تسری ماده (۱۹۱) قانون مالیات‌های مستقیم به قانون اصلاح مواد از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارائه‌دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی و نیز مالیات‌های غیرمستقیم قوانین بودجه سنوات ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۱ (مصوب ۱۳۹۴/۵/۶) ۵۲۱
- ۲۴- قانون اجازه مشارکت جمهوری اسلامی ایران در افزایش سرمایه دور پنجم بانک توسعه اسلامی (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷) ۵۲۵
- ۲۵- قانون تصویب اصلاحیه کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد

- ۵۲۷.....(مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸).....زاید زیان‌بخش و دفع آنها
- ۲۶- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) ریشه‌کنی تجارت غیرقانونی محصولات دخانی (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸)..... ۵۲۹
- ۲۷- قانون تصویب تشریفات (پروتکل) حفاظت از دریای خزر در برابر آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مستقر در خشکی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸)..... ۵۳۴
- ۲۸- قانون موافقتنامه همکاری در خصوص آب و هواشناسی دریای خزر (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸)..... ۵۳۷
- ۲۹- قانون منشور سازمان همکاری اقتصادی هشت کشور در حال توسعه (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸)..... ۵۳۹
- ۳۰- قانون تصویب کنوانسیون میناماتا در مورد جیوه (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸)..... ۵۴۳
- ۳۱- قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش (مصوب ۱۳۹۴/۵/۲۸)..... ۵۴۷
- ۳۲- قانون پیشگیری از وقوع جرم (مصوب ۱۳۹۴/۶/۲۱)..... ۵۵۲
- ۳۳- قانون الحاق یک تبصره به ماده (۴۱) قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۷/۷)..... ۵۷۴
- ۳۴- قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری (مصوب ۱۳۹۴/۷/۱۳)..... ۵۸۴
- ۳۵- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) مورخ ۱۹۹۶ (۱۳۷۵) کنوانسیون پیشگیری از آلودگی دریایی ناشی از تخلیه پسماند و سایر مواد، مورخ ۱۹۷۲ (۱۳۵۱) (به‌گونه اصلاح‌شده در سال‌های ۲۰۰۶ (۱۳۸۵) و ۲۰۰۹ (۱۳۸۸)) (مصوب ۱۳۹۴/۷/۱۳)..... ۵۸۶
- ۳۶- قانون اصلاح قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته (مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱)..... ۵۹۲
- ۳۷- قانون اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام (مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱)..... ۵۹۵
- ۳۸- قانون اصلاح موادی از قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱)..... ۶۰۲
- ۳۹- قانون رسیدگی به دارایی مقامات و مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۴/۸/۹)..... ۶۰۲

- ۶۳۸..... قانون حمایت از صنعت برق کشور (مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰).....
- ۴۰- قانون اصلاح بند (ز) ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۲)..... ۶۴۳
- ۴۲- قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (مصوب ۱۳۹۴/۸/۲۳)..... ۶۴۶
- ۴۳- قانون اصلاح بند (ی) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور (مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۵)..... ۶۵۰
- ۴۴- قانون تسری مواد (۷۹) و (۸۳) قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶)..... ۶۵۵
- ۴۵- قانون شوراهای حل اختلاف (مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶)..... ۶۵۷
- ۴۶- قانون اساسنامه مرکز منطقه‌ای همکاری دستگاه‌های مبارزه با فساد و نهادهای نظارتی (آمبوزمانی) کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اكو) (مصوب ۱۳۹۴/۹/۲۹)..... ۶۹۶
- ۴۷- قانون اصلاح قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق رسمی اسناد دولتی بیگانه (مصوب ۱۳۹۴/۹/۲۹)..... ۶۹۹
- ۴۸- قانون تصویب اصلاحات اساسنامه، کنوانسیون و آیین‌نامه کلی فرامیابی (کنفرانس)ها، مجامع و جلسات اتحادیه بین‌المللی مخابرات طی فرامیابی (کنفرانس) سران مختار (گوادالاخارا- ۲۰۱۰ میلادی «۱۳۸۹ هجری شمسی») (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۲)..... ۷۰۱
- ۴۹- قانون تصویب اصلاحات ضوابط کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها ۱۹۷۳ (مارچ ۱۹۷۳/۷۸) - مصوب ۱۳۸۰ - و اصلاحات بعدی آن (موضوع قطعنامه‌های شماره (۱۸۹)، (۱۹۰)، (۲۰۰)، (۲۰۱)، (۲۰۲) و (۲۰۳)) (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۲)..... ۷۰۳
- ۵۰- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مؤسسه استاندارد و اندازه‌شناسی کشورهای اسلامی (سمیک) (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۲)..... ۷۰۷
- ۵۱- قانون موافقتنامه همکاری‌های امنیتی و انتظامی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری تاجیکستان (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۲)..... ۷۱۰
- ۵۲- قانون موافقتنامه بین دولتی بنادر خشک (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۲)..... ۷۱۴
- ۵۳- قانون اصلاح قانون موافقتنامه تأسیس دالان حمل و نقل و گذر بین‌المللی بین

- دولت‌های جمهوری اسلامی ایران، سلطان‌نشین عمان، قطر، ترکمنستان و
 جمهوری ازبکستان (موافقتنامه عشق‌آباد) (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۲)..... ۷۱۹
- ۵۴- قانون معاهده بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ژاپن در زمینه انتقال
 محکومان به حبس (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۶)..... ۷۲۱
- ۵۵- قانون الحاق یک تبصره به قانون احداث پروژه‌های عمرانی بخش راه و ترابری از
 طریق مشارکت بانک‌ها و سایر منابع مالی و پولی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۹)..... ۷۲۹
- ۵۶- قانون اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (مصوب
 ۱۳۹۴/۱۱/۴)..... ۷۳۳
- ۵۷- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری چک به
 منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد
 مالیات‌های بر درآمد و تشریفات (پروتکل) الحاقی آن (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۵)..... ۷۵۲
- ۵۸- قانون موافقتنامه حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع زنده آبی دریای خزر
 (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۵)..... ۷۵۵
- ۵۹- قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۹۶) قانون اجرای احکام مدنی (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۱۲)..... ۷۵۸
- ۶۰- قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۱۳)..... ۷۶۱
- ۶۱- قانون موافقتنامه استرداد مجرمان بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قبرس
 (مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۸)..... ۷۷۹
- ۶۲- قانون معاهده انتقال محکومان به حبس میان دولت جمهوری اسلامی ایران و
 دولت جمهوری خلق چین (مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۸)..... ۷۸۴
- ۶۳- قانون موافقتنامه انتقال محکومین به حبس بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
 دولت جمهوری اسلامی پاکستان (مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۸)..... ۷۹۰
- ۶۴- قانون تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه
 معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
 دولت ترکمنستان (مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۸)..... ۷۹۵
- ۶۵- قانون اصلاح ماده (۲۳۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی
 ایران (مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱۸)..... ۸۰۲
- ۶۶- قانون دو دوازدهم بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور (مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۲۵)..... ۸۰۴

فصل دوم: اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران..... ۸۰۷

- ۶۷- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲)..... ۸۰۹
- ۶۸- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران (مصوب

- ۸۱۲.....(۱۳۹۴/۲/۲۰)
- ۶۹- اصلاح اساسنامه سازمان فناوری اطلاعات ایران (مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۷)..... ۸۱۴
- ۷۰- اصلاح اساسنامه شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام (مصوب ۱۳۹۴/۴/۷)..... ۸۱۶
- ۷۱- اصلاح اساسنامه شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان (مصوب ۱۳۹۴/۴/۷)..... ۸۱۸
- ۷۲- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران (مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱)..... ۸۲۰
- ۷۳- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه ارس (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۲۲
- ۷۴- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه اروند (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۲۹
- ۷۵- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه انزلی (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۳۶
- ۷۶- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه کیش (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۴۳
- ۷۷- اساسنامه شرکت سرمایه‌گذاری و توسعه ماکو (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۵۰
- ۷۸- اساسنامه شرکت عمران، آب و خدمات منطقه آزاد کیش (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۵۷
- ۷۹- اساسنامه شرکت توسعه و مدیریت بنادر و فرودگاه‌های منطقه آزاد کیش (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۶۲
- ۸۰- اساسنامه شرکت هواپیمایی کیش (سهامی خاص) (مصوب ۱۳۹۴/۵/۷)..... ۸۶۹
- ۸۱- اصلاح اساسنامه شرکت ارتباطات زیرساخت (مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۴)..... ۸۷۵
- ۸۲- اساسنامه صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران (مصوب ۱۳۹۴/۶/۱)..... ۸۷۷
- ۸۳- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۴)..... ۸۸۶
- ۸۴- اصلاح اساسنامه صندوق ملی محیط زیست (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۱۴)..... ۸۸۸
- ۸۵- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۱۸)..... ۸۹۰
- ۸۶- اصلاح اساسنامه شرکت سهامی بیمه ایران (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۶)..... ۸۹۲
- ۸۷- اصلاح اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۶)..... ۸۹۴
- ۸۸- اصلاح اساسنامه شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی(ره) (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۰)..... ۸۹۷
- ۸۹- اصلاح اساسنامه سازمان منطقه آزاد تجاری- صنعتی قشم (مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۷)..... ۹۰۰

مقدمه

«شورای نگهبان» به عنوان نهاد پاسداری‌کننده از موازین شرع و قانون اساسی، وظیفه‌ی خطیر بررسی کلیه‌ی مصوبات مجلس شورای اسلامی و اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران را به عنوان یکی از وظایف مصرح خویش در قانون اساسی بر عهده دارد تا قوانین و مقررات لازم‌الاجراء در جمهوری اسلامی ایران، مغایرتی با موازین شرع و قانون اساسی نداشته باشند. بدین‌سان، مجموعه نظرات ابرازی از سوی این نهاد در خلال بررسی مصوبات مجلس شورای اسلامی و اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و برای آحاد افراد جامعه قابل استفاده است؛ چه آنکه این نظرات، از جهتی شأن علمی و نظری دارد که می‌تواند مورد استفاده‌ی عموم علاقه‌مندان، به‌ویژه مجامع علمی- پژوهشی واقع شود و از جهتی دیگر، برای تنظیم قوانین و مقررات مورد نیاز در کشور، می‌تواند مورد توجه و استفاده‌ی سیاست‌گذاران و نقش‌آفرینان عرصه‌ی تقنین و اجرا قرار گیرد.

مقام معظم رهبری نیز در دیداری که با اعضای شورای محترم نگهبان در تاریخ ۱۳۷۹/۴/۲۸ داشتند، با تأکید بر اهمیت نظرات شورای نگهبان، خطاب به آنها فرمودند: «... مردم، مطلع نیستند... لازم است یک روال اطلاع‌رسانی منظم و مرتبی باشد که مردم در جریان قرار بگیرند، یا نظرات شورا مدون بشود و در اختیار اهل علم، حقوقدان‌ها، فقها و متخصصین بخش‌های مختلف گذاشته بشود؛ دانشگاه‌ها و حوزه‌ها ببینند و در جریان مباحث قرار گیرند؛ بیان شود در مورد این ماده‌ای که آنجا آمده، چه بحث‌هایی شده، تا رد شده است و چه اشکالاتی بود و بعد، آن اشکالات رفع شد یا تصویب شد و از این قبیل. ... الآن شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود. ... اینها چیزهایی است که بعد برای دیگری منبع و مدرک خواهد شد.»

بر همین اساس و در راستای پاسخگویی به این مطالبه‌ی به‌حق مقام معظم رهبری، با تشکیل «پژوهشکده شورای نگهبان»، انجام فعالیت‌های علمی پیرامون نظرات شورای نگهبان به عنوان یکی از مأموریت‌های این مرکز، در چند قالب مختلف در دستور کار قرار گرفت. تدوین مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی، تدوین مجموعه نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان راجع به اصول قانون اساسی، تدوین مجموعه نظرات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری، تدوین نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی، پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان و راه‌اندازی سامانه‌ی اینترنتی جامع نظرات

شورای نگهبان و بارگذاری کلیه نظرات شورای نگهبان بر روی پورتال پژوهشکده^۱ و در نهایت، استخراج مبانی نظرات شورای نگهبان، از جمله طرح‌هایی بود که برای عینیت بخشیدن به این مهم طراحی شد.

«مبانی نظرات شورای نگهبان» یا به عبارت دیگر «نظرات استدلالی شورای نگهبان»، که استخراج آنها در این پژوهشکده در قالب مجموعه‌ای منسجم و منظم به عنوان یکی از مهم‌ترین برنامه‌ها تعریف شده، عبارت است از: مجموعه استدلال‌ها و برداشت‌های فقهی، حقوقی که اعضای محترم شورای نگهبان در جلسات بررسی مصوبات مجلس شورای اسلامی، بررسی اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران، بررسی اصول قانون اساسی برای ارائه نظریه تفسیری و... در خلال مباحث خویش بیان کرده‌اند. این مجموعه از استدلال‌ها و برداشت‌ها، در قالب یک دسته‌بندی منظم و منطقی براساس دیدگاه‌های مختلف مطرح شده در مذاکرات اعضای شورای نگهبان و با استناد و مستنبط از آن، به تفکیک هر ماده از مصوبه یا سؤال و استفسار، استخراج، تقییح و تدوین شده است. هدف از تهیه این مجموعه، آشنا ساختن مخاطبان به‌ویژه مجامع حوزوی و دانشگاهی و مراجع قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری و اجرایی کشور با مبانی و ادله‌ی فقهی و حقوقی نظرات شورای نگهبان است.

نخستین ثمره‌ی این فعالیت علمی، پیش‌تر در سال ۱۳۹۱ با انتشار کتابی تحت عنوان «مبانی آراء و نظرات شورای نگهبان (مستنبط از مشروح مذاکرات سال ۱۳۸۷)» به زیور طبع آراسته شده بود. سپس چهار کتاب دیگر از این مجموعه با اندکی تغییر در شکل و محتوا نسبت به کار پیشین، تحت عنوان «مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات و استفسارهای سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ (برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان)»، به محضر جامعه‌ی علمی و اجرایی کشور تقدیم شد. کتاب حاضر نیز، کتاب ششم از این مجموعه و مربوط به مصوبات سال ۱۳۹۴ است که به یاری خداوند به محضر علاقه‌مندان تقدیم می‌شود.^۲

این کتاب در سه بخش کلی، مجموعه نظرات استدلالی مربوط به مصوبات مجلس شورای

۱. نشانی اینترنتی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان:

<http://nazarat.shora-rc.ir>

۲. گفتنی است از این مجموعه، دو کتاب تحت عنوان «مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص قانون برنامه پنجم توسعه و قوانین بودجه مربوط به آن (۱۳۸۹-۱۳۹۴)»، برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان و «مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲»، برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان» نیز با همین رویکرد ولی به صورت مجموعه‌ای موضوعی از مصوبات مجلس گردآوری و تألیف شده و به زیور طبع آراسته شده است. همچنین کتاب «مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی، برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان» نیز تألیف شده و در حال آماده‌سازی می‌باشد که ان‌شاءالله به زودی در اختیار علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت.

اسلامی، اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران و استفساریه‌های انجام‌شده از شورای نگهبان را در بر می‌گیرد که مربوط به سال ۱۳۹۴ است. در اینجا توضیح این نکته برای خوانندگان محترم ضروری است که از آنجا که بسیاری از موضوعات مورد بررسی در شورای نگهبان، به ویژه مصوبات مجلس شورای اسلامی، ممکن است به دلیل ایراد مغایرت برخی از مواد مصوبه با قانون اساسی یا موازین شرعی، چندین مرتبه در فواصل مختلف و گاهی در طی چندین سال، بین مجلس و شورای نگهبان رفت و برگشت داشته باشد، ملاک زمانی مدّ نظر برای ذکر موضوعات در این کتاب، زمان تصویب نهایی آن مصوبه یا اعلام نظر نهایی شورای نگهبان در خصوص سؤال یا استفسار انجام شده است. بر این اساس، هدف آن بوده است که مجموعه‌ی کلیه‌ی مصوبات مجلس یا هیئت وزیران که در سال ۱۳۹۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده و به «قانون» تبدیل شده‌اند و همچنین کلیه‌ی استفساریه‌هایی که احیاناً در سال ۱۳۹۴ از سوی شورای نگهبان بررسی و پاسخ گفته شده‌اند، در این مجموعه گردآوری شود.^۱ همچنین کلیه‌ی مصوباتی که به دلیل بروز اختلاف بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، بر اساس اصل (۱۱۲) قانون اساسی برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شده‌اند و این مجمع در سال ۱۳۹۴ نسبت به آنها تعیین تکلیف کرده است، در این مجموعه گرد آمده‌اند، هر چند تاریخ تصویب این موضوعات در مجلس و یا مذاکرات مربوط به آن در شورای نگهبان، در سال‌های پیش از ۱۳۹۴ انجام شده باشد.

ترتیب در نظر گرفته‌شده برای ذکر هر یک از موضوعات، در هر یک از فصل‌های سه‌گانه‌ی این کتاب نیز، ترتیب تاریخی نهایی شدن آن موضوع، از ابتدای سال ۱۳۹۴ تا انتهای این سال است. این کتاب محصول تلاش علمی جمعی از پژوهشگران این پژوهشکده است که در سه مرحله، به شرح زیر، اقدام به استخراج، تنقیح و تدوین مبانی نظرات شورای نگهبان کرده‌اند. در مرحله‌ی نخست، پژوهشگران متن مشروح مذاکرات مربوط به هر موضوع را مطالعه و مبانی نظرات و استدلال‌های مطرح‌شده از سوی اعضای شورای نگهبان راجع به آن موضوع را استخراج و به صورت منقّح و دسته‌بندی‌شده تدوین می‌کنند. در مرحله‌ی دوم (مرحله‌ی بازبینی)، عده‌ای دیگر از پژوهشگران برای اطمینان از صحت استنباط انجام‌شده از متن مشروح مذاکرات، با مطالعه‌ی مجدد متون مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان، استدلال‌های استخراج‌شده در مرحله‌ی اول را با متن مشروح تطبیق می‌دهند و عنداللزوم به اصلاح و تکمیل آنها مبادرت می‌کنند. در مرحله‌ی سوم (مرحله‌ی نظارت)، یک بار دیگر متن کلیه‌ی استدلال‌های استخراج‌شده از حیث شکلی و محتوایی،

۱. گفتنی است با توجه به اینکه در سال ۱۳۹۴، در خصوص اصول قانون اساسی یا دیگر موضوعات مرتبط، هیچ‌گونه استفسار یا استعلامی از شورای نگهبان انجام نشده است، این جلد از مجموعه کتاب‌های مبانی نظرات شورای نگهبان، در این قسمت، فاقد موضوع است.

به وسیله‌ی ناظر علمی، بازخوانی شده و ضمن بررسی انسجام درونی استدلال‌ها، متن نهایی برای انتشار تنظیم می‌شود. در مجموعه‌ی حاضر، استخراج و تنقیح استدلال‌های فصل اول کتاب (به ترتیب میزان همکاری و اثرگذاری) بر عهده‌ی آقایان دکتر امین‌الله زمانی، دکتر مصطفی مسعودیان و شهرام محمدی و استخراج و تنقیح استدلال‌های فصل دوم کتاب بر عهده‌ی آقای دکتر مصطفی مسعودیان (عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد و پژوهشگر پژوهشکده شورای نگهبان) بوده است. بازبینی این مجموعه نیز بر عهده‌ی آقایان دکتر مصطفی مسعودیان (بازبین بخشی از فصل اول) و دکتر محمدهادی توکل‌پور و نظارت علمی آن بر عهده‌ی آقای دکتر کاظم کوهی اصفهانی بوده است که از زحمات این عزیزان قدردانی می‌شود.

پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه‌ی علاقمندان، به ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

پژوهشکده شورای نگهبان

بهار ۱۳۹۸